

1

IK HEB LANG GEAARZELD VOOR IK AAN DIT KARWEI begon, want ik had aanvankelijk resoluut besloten om dit deel van mijn jonge jaren nooit op perkament te zetten, tot ik pas in een herberg in Nottingham een man – een professioneel verhalenverteller, en een goede ook – zijn lof hoorde betuigen van koning Richard met het Leeuwenhart en zijn dappere strijders die meer dan veertig jaar geleden de grote pelgrimstocht hadden ondernomen naar het Heilige Land. De man beschreef de buitengewone moordefficiëntie van de in staal gehulde christelijke ridders en de eeuwige roem die ze oogstten in hun strijd tegen de Saracenen te Akko en Arsuf; hij sprak van de onherroepelijke beloningen in de hemel voor hen die vielen voor zo'n nobel doel en de rijke beloningen op aarde vanwege alle brandschattingen en plunderingen voor wie dat niet ten deel viel...

Maar deze welbespraakte verhalenverteller repte met geen woord over de ware taferelen, de geuren en geluiden van het slagveld na een grote zege – die je bijblijven en je in je dromen kwellen. Hij sprak niet van de lijken, duizenden lijken, met krijt-wit gelaat, verstijfd door de dood en als brandhout op elkaar gestapeld; noch van de paarden met opengereten buiken die op hun eigen ingewanden trappen, met rollende ogen, sidderend en hinnikend van angst. Evenmin sprak hij over de ijzer- en vleesgeur van vers bloed en uitgespoten stront, een stank die aan je verhemelte blijft plakken en die zich niet makkelijk laat wegspoelen; noch over het oorverdovend gezoem van honderdduizend met bloed besmeurde vliegen of over het voortdurend gekrijs van de zwaargewonden, dat maakt dat je je oren wilt afsluiten voor hun pijn.

Hij sprak niet van de gruwel van het doden van een man op korte afstand; zijn woeste stuiptrekken tegen je lichaam, zijn

naar uien stinkende adem op je wangen; het hete bloed dat over je handen gutst terwijl je je zwaard dieper in zijn vlees stoot. En de misselijkmakende duizelingen en opluchting die je voelt wanneer je het karwei afmaakt en de man aan je voeten ligt, opeens verworpen tot een zak botten en vlees.

De verteller loog niet – maar hij vertelde ook niet de waarheid. En toen ik de ogen van jongemannen in de herberg zag fonkelen in het licht van het haardvuur terwijl ze naar zijn verhalen over dappere christelijke helden luisterden die zich een weg door de gelederen van laffe ongelovigen hakten, wist ik dat ik de ware gebeurtenissen op papier moest zetten van die grote onderneming van vier decennia terug, de ware feiten van die verafgelegen veldslagen zoals ik ze met mijn eigen ogen heb aanschouwd.

Dit is geen verhaal van dappere helden en eeuwige roem, maar van zinloze slachtingen en grote plassen onschuldig vergoten bloed; een verhaal van hebzucht, wreedheid en haat – en van liefde; het is ook het verhaal van trouw, vriendschap en vergeving. Bovenal is dit het verhaal van mijn meester Robert Odo, de grote graaf van Locksley, de man die ooit in het hele land bekendstond als Robin Hood – een geslepen dief, een ijsskoude moordenaar en, moge God het mij vergeven, jarenlang mijn goede vriend.

Terwijl ik dit verhaal van mijn lang vervlogen reizen aan een kathedraal in de grote hal van mijn riddergoed in Westbury opschrijf, voel ik de jaren drukken. Mijn benen doen pijn van het zo lang staan voor mijn hellende lessenaar. Mijn handen, die pennenmes en ganzenveer vasthouden, zijn verkrampd van het urenlang werken. Maar onze genadige Heer heeft me deze afgelopen achtenvijftig jaar bij veel gevaar, strijd en bloedvergieten gespaard, en ik heb er vertrouwen in dat Hij me de kracht zal schenken deze taak te volbrengen.

Door de wijd openstaande deur van de ridderzaal brengt een zacht briesje de biesen op de grond in beroering, de warme geuren van de vroege herfst opwarrelend naar waar ik op dit perkament sta te krabbelen: het zondoorstoofde stof op het binnenplein buiten, gemaaid gras in mijn droogschuren en een

flauwe zoete geur van het fruit dat topzwaar in mijn boomgaard hangt.

Het is voor ons in Westbury een vet jaar geweest: een hete zomer heeft de oogst doen rijpen en nu is alles binnengehaald en de graanschuren zijn tot de nok toe gevuld met zakken vol tarwe, haver en gerst; de koeien schenken dagelijks zoete melk, de varkens doen zich te goed aan beukenmast en Marie, mijn schoondochter die het riddergoed voor me bestiert, is een tevreden vrouw. God zij geprezen om Zijn genade.

In de lente kwam haar neef Osric hier, een gezette weduwnaar van middelbare leeftijd, om de post van schout te bekleden, en hij bracht zijn twee sterke zonen Edmund en Alfred mee om in mijn landerijen te werken als betaalde krachten. Ik kan niet zeggen dat ik Osric graag mag: hij is dan misschien de meest rechtschapen en eerlijke, hardwerkende kerel in de hele christelijke wereld, maar hij is zo saai als ongezouten tarwebrood. Ook bemoeiziek over mijn omgang met mijn lijfeigenen. En toch heeft hij sinds zijn aankomst op het riddergoed in mijn leven ontzaglijk grote veranderingen ten goede doorgevoerd. Wat eens een verloren onverzorgd landgoed van met onkruid overwoekerde velden en vervallen gebouwen was, is nu een bruisende plek van bedrijvigheid en overvloed. Hij heeft de betalingen van mijn huurders geïnd die al lang achterstallig waren; rond de oogsttijd stond hij voor zonsopgang op en dreef de horigen van Westbury die me herendiensten verschuldigd waren de velden op en zorgde voor een bescheiden dagelijkse vergoeding van de vrije landeigenaren van het dorp die niet betaalden maar bereid waren op mijn landgoed te werken. Hij heeft gezorgd voor orde en welvaart en geluk in het riddergoed – en toch mag ik hem nog steeds niet.

Misschien mag ik hem niet omdat hij zo lelijk is – in het midden kogelrond als een bal, met korte armpjes en stompe vingers, en zijn gezicht onder een bijna kale schedel is samengeknepen als dat van een mol; zijn neus is te groot, zijn mond te klein en een uitdrukking van bezorgdheid kwelt continu zijn kleine oogjes – maar ik denk liever dat het komt omdat er geen muziek in zijn ziel huist, geen woeste ongetemde vreugde in zijn hart.

Niettemin is Osrics komst goed voor ons geweest. Vorig jaar had mistroostigheid ons in haar greep. Marie en ik voelden weinig behoefte te blijven leven na de dood, door ziekte, van mijn zoon en haar echtgenoot: Rob. God zij geprezen dat we ons hem nog levendig kunnen herinneren in de gedaante van mijn kleinzoon en naamgenoot Alan, die deze kerst acht zal worden – een gezonde stoere knaap.

Alan is helemaal in de ban van Osrics jongste zoon Alfred. Hij beschouwt die jongeman als een held, een soort halfgod, en imiteert alles wat die lange boerenknecht doet. Alfred was om zijn voorhoofd een linnen band gaan dragen om het zweet op te vangen voordat het in zijn ogen liep wanneer hij met zijn sikkel het opstaande tarwe maaide, en dus moest Alan ook zo'n lappen hoofddoek voor zichzelf maken. Toen Alfred zich liet ontvallen dat hij van karnemelk hield, begon Alan hem met een kan met die drank achterna te lopen voor het geval hij dorst zou krijgen. Onschuldige jongensachtige dwaasheid, zult u zeggen. Misschien, maar ik heb besloten dat ik Alan binnenkort zal wegsturen om in overeenstemming met zijn rang in een ander riddersgoed te worden opgeleid. Daar zal hij leren paardrijden en vechten als een ridder, en dansen en zingen en schrijven in het Latijn en Frans: ik wil niet dat hij opgroeit om een boerenknecht te worden. Die dweperij met Alfred mag dan onschuldig zijn, maar ik weet dat de blinde bewondering van een jonge knaap voor een oudere man voor grote woede en pijn kan zorgen wanneer de jongen ontdekt dat zijn idool niet de held is die hij leek. Ik heb die ervaring zelf met Robin van Locksley gehad.

Mijn meester kwam eerst op me over als een heroïsch figuur: dapper, sterk, nobel – zoals Alfred misschien op de jonge Alan overkomt, maar ik herinner me nog goed hoe misselijk ik me voelde toen ik ontdekte dat Robin niet degene was die ik dacht, dat hij net zo inhalig, wreed en zelfzuchtig was als alle andere mannen op deze aardkloot.

Ik weet dat ik Robin tekortdoe als ik hem verwijt dat hij zelfzuchtig, wreed en egocentrisch was: het lag aan mij, ik was het die hem verkeerd begreep, hij had mij niet moedwillig voor de gek gehouden. Maar ik voel nog steeds wrok en schaamte wan-

neer ik terugdenk aan de goede en nobele mannen die stierven zodat Robin zich kon verrijken. Maar wie deze perkamentvellen leest, zal zelf kunnen oordelen, en op deze vellen zal ik zo waarheidsgetrouw mogelijk over Robins overzeese avonturen en de mijne schrijven in dat door haat verteerde land waar mannen elkaar in naam van God massaal afslachten, het land van een overweldigende hitte en verstikkend stof, van helse scorpioenen en reusachtige, harige spinners – het oord dat men Ouremer noemt.

Geest, mijn grijze ruin, was afgemat en ook ik was doodop. We hadden samen de voorgaande weken vele honderden mijlen afgelegd – naar Londen, Winchester, Nottingham en weer terug – en terwijl we de steile helling opreden van de vallei van de rivier de Locksley in het graafschap Yorkshire naar het kasteel hoog op de heuvel, klopte ik op zijn grijze nek en mompelde wat bemoedigende woordjes. ‘We zijn er bijna, jong, bijna thuis, en er staat een bak dampende havermoutpap op je te wachten.’ Geest spitste bij die woorden zijn oren en leek zelfs zijn pas wat te versnellen. Terwijl we de eindeloze grazige heuvel op ploeterden, schaapjes en hun onnozele lammetjes verdrijvend, kon ik de plompe vorm onderscheiden van de St-Nicolaskerk boven me en erachter tegen de hemel afstekend de hoge houten toren en de met palissaden omringde binnenhof van het kasteel Kirkton, de fort van mijn meester, dat uitkeek over de Locksleyvallei. Ik zwolg in het heerlijke gevoel thuis te keren, en de warme gloed van een met succes verrichte taak. Mijn hoofd zat vol smeuije nieuwtjes, vol belangrijke en gevaarlijke tijdingen, en in mijn zadeltassen zat – stevig ingepakt en goed verstopt – een kostbaar geschenk. Ik voelde me als een jager die met een mooie jachtbuit terugkeerde na een dag in de natuur: een zalige, voldoening schenkende mengeling van vermoeidheid en vreugde.

Het was vroeg in de lente in het jaar onzes Heren 1190 en het scheen me een schitterende dag toe: de hele wereld was in harmonie. De nobele koning Richard, het summum van de christelijke krijger, zat op de troon van Engeland; de hoogwaardigheidsbekleders die hij machtsposities had verleend regeerden wijs, zo werd gezegd, en hijzelf zou weldra een grote heilige tocht

aangaan om Jeruzalem terug te winnen, de navel van de wereld, uit de klauwen van de Saraceense hordes, waardoor hij misschien zelfs de terugkeer van onze heer Jezus Christus zou te weegbrengen. Heel Engeland bad voor zijn welslagen. Het mooiste was nog wel dat ik met succes een van mijn eerste taken voor mijn meester Robert Odo had verricht, die onlangs tot graaf van Locksley en heer van Kirkton, Sheffield, Ecclesfield, Hallam, Grimesthorpe en Greasbrough was benoemd en van tientallen kleinere heerlijkheden in Yorkshire, Nottinghamshire en Derbyshire.

Ik was Robins *trouvère*, oftewel persoonlijke muzikant aan zijn hof. Trouvères dankten hun naam aan het feit dat ze liederen zelf ‘vonden’ oftewel componeerden en niet alleen maar die van anderen oplepelden, zoals een lage minstrel. Maar voor Robin fungeerde ik ook als boodschapper, koerier en af en toe spion. En dat deed ik maar al te graag. Ik dankte alles aan hem. Ik was een in de goot geboren sloeber zonder familie of zelfs maar een dorp of stadje dat ik het mijne kon noemen, en hoe jong ik ook was – nog maar vijftien jaar oud – Robin had aan mij al het beheer van het kleine riddergoed in Westbury overgedragen. Ik was Alan van Westbury! Ik was de heer van een riddergoed; dit riddergoed, waar ik nu, meer dan veertig jaar later, deze woorden opschrijf. Na de brute slag aan Linden Lea het jaar daarvoor, waarbij we de troepen hadden verslagen van Ralph Murdac, de corrupte schout van Nottinghamshire, was Robin een beruchte vogelvrije geworden, tot hem gratie was verleend door koning Richard. Hij had zijn geliefde Marie-Anne gehuwd en was tot graaf van Locksley benoemd. Al zijn volgelingen in die donkere jaren van zijn vogelvrijheid hadden een beloning voor hun trouw ontvangen – wat geld, een flinke os of een puik paard – en ik had eerlijk gezegd ook wel een of ander cadeau verwacht, maar niet dat ik een grote lap grond zou krijgen.

Ik was bijna sprakeloos van dankbaarheid toen Robin me de oorkonde toonde, versierd met de grote zware rode schijf van zijn zegel, die mij de slotvoogd maakte van deze grote oude burcht en zijn vele bijgebouwen, vijfhonderd morgen uitsteken-

de landbouwgrond, een dorpje van vierentwintig huisjes waar zo'n honderd mensen woonden, hoofdzakelijk horigen maar ook een handjevol vrije mannen, een watermolen, een wildpark, twee paar ossen, een ploeg en een fraaie stenen kerk.

'Het is een klein landgoed, Alan, eigenlijk niet veel meer dan een grote boerderij; maar een half ridderloon. En het is ook een beetje vervallen, vrees ik, maar naar verluidt is het goede grond,' zei Robin.

'Maar hoe moet ik die plek gaan beheren?' vroeg ik. 'Ik weet niet hoe je met het bewerken van grond de kost verdient.'

'Ik verwacht heus niet van je dat je een boer wordt, Alan,' zei Robin lachend. 'Je moet daar een geschikte vent voor zoeken, een rentmeester of schout die dat voor je doet. Jij hoeft alleen maar de rente op te strijken en te zorgen dat je niet wordt bedonderd. Ik heb je diensten nodig. Maar je hebt een zeker inkomen en aanzien nodig wanneer je mij vertegenwoordigt, wanneer je mijn boodschappen en andere zaken overbrengt.' Hij glimlachte en zijn vreemde zilveren ogen flitsten naar me: 'En ik ben ervan overtuigd dat Engeland een grote en dringende behoefte heeft aan nog meer liederen over de dappere heldenfeiten van de knappe Robin Hood en zijn vrolijke kornuiten.'

Hij pestte me natuurlijk maar. Ik had wat wijsjes gecomponeerd over onze tijd samen als vogelvrijen, en ze hadden zich als een lopend vuurtje door het land verspreid en werden gezongen in herbergen van Cockermouth tot Canterbury – bij elke beschonken zangpartij steeds verder van de waarheid afdwalend. Robin vond het niet erg dat hij tot een legende werd gemaakt, zo zei hij. Hij vond het wel amusant. Ik geloof dat hij er zelfs van genoot. Hij was ook totaal niet bezorgd dat zijn misdaden uit het verleden aan het licht zouden komen. Hij was nu een grootgrondbezitter, een miezerig schoutje kon hem niks maken, en wat nog mooier was: hij bevond zich in de gunst van koning Richard. Hij had dat alles voor elkaar gekregen in twee dagen van verschrikkelijke slachtpartijen in het jaar ervoor, maar tegen een hoge prijs – nog afgezien van de prijs die met het bloed van zijn trouwe volgelingen was betaald. Om die strijd te winnen had Robin een onverbreekbaar pact gesloten met de Arme

Ridders van Christus, de Tempeliers; in ruil voor hun hulp op een cruciaal punt in de strijd, had Robin gezworen dat hij een legergroep van huurlingen, boogschutters en cavalerie zou aanvoeren naar het Heilige Land, als onderdeel van koning Richards pelgrimsleger. Als Robins trouwvère zou ik de christelijke krijgsmacht vergezellen, en ik popelde om op pad te gaan voor wat me toen het nobelste avontuur denkbaar toescheen.

Ik had een boodschap voor Robin van koning Richard in mijn zadeltas en vermoedde dat de vertrekdatum erin stond – slechts met de grootste moeite had ik me ervan weerhouden het verzegelde perkament open te rukken en het persoonlijke bericht van mijn koning aan mijn heer te lezen. Maar ik wist mezelf te bedwingen. Ik wilde bovenal zijn trouwe vazal zijn, volkomen betrouwbaar: want Robin had zoveel meer voor me gedaan dan wat land schenken. In zekere zin had hij me gemaakt tot wat ik was. Toen we elkaar voor het eerst ontmoetten, was ik maar een groezelig gauwdiefje uit Nottingham geweest, en hij had me behoed voor verminking, mogelijk zelfs voor de dood, uit handen van de wet. Toen hij meende dat ik een zeker talent had, had hij geregeld dat ik in muziek werd onderricht, in de Normandisch-Franse taal, in Latijn – de taal van monniken en geleerden – en in de krijgskunst, en ik was nu net zo bedreven met het zwaard en de dolk als met de vedel, het vijfsnarig instrument van glanzend appelhout waarmee ik mijn gezang begeleidde.

En dus had ik vele zware dagen en nachten in het zadel doorgebracht op de modderige wegen van Engeland in dienst van mijn meester – en nu ik die eindeloze grazige heuvel op ploeterde, voelde ik me alsof ik thuiskwam.

Ik keek even naar links terwijl Geest de ene vermoeide hoof voor de andere zette, die steile heuvel op, om de stand van de zon te bepalen – het was het midden van de dag – en ik merkte tot mijn grote verbazing een massa ruiters op, op nog geen tweehonderd meter afstand. Een ruwe schatting zei dat het zo'n honderd man betrof, in twee rijen en met helmen op, met groene mantels aan en gehuld in maliën, allen gewapend met een lans van wel vier meter lang, recht omhooggehouden, met een stalen punt die boosaardig in het zonlicht fonkelde. Mijn eerste

reactie was angst: ze kwamen in draf op me af en op mijn afgematte paard kon ik ze onmogelijk ontvluchten. Ik had blijkbaar zitten suffen, dat ze me zo dicht hadden kunnen naderen zonder dat ik er erg in had. Terwijl ze dichterbij kwamen trok hun leider, die voor de voorste linie uit reed, een lang zwaard uit zijn schede. Hij schreeuwde iets naar achteren en wees recht naar mij, duidelijk het bevel gevend om aan te vallen. Over de hele eerste linie van de cavalerie werden de lansen in de aanslag gebracht, de esenhouten schachten daalden vanuit hun hoge positie met een bleke flits van hout en glimmend metaal, de handvatten werden onder de oksels van de ruiters geklemd, de lanspunten recht op mij gericht. En toen vielen ze aan.

Van draf gingen ze over op handgalop, en kort daarna kwamen ze tot een volle galop. Achter hen volgde de tweede linie hun voorbeeld. Het gedonder van hoeven leek de graszoden zelf te doen daveren. Ik kon niet vluchten, daar was geen tijd meer voor, en Geest zou me nog maar op zijn hoogst een kwart mijl in galop kunnen dragen, dus trok ik mijn eenvoudige oude zwaard uit zijn schede en met de luid geschreeuwde kreet ‘Westbury!’ deed ik mijn rijdier keren en stormde ik recht op de snel naderende linie van denderende strijdrossen en onverbiddelijke mannen in maliënkolder af.

In een mum van tijd waren ze bij me aangekomen. De aanvoerder, een rijzige jongeman met lichtbruin haar en een spottende grijns op zijn knappe gelaat, joeg op mij af, met zijn zwaard hoog en wat opzij gehouden. Toen onze paarden elkaar passeerden, hakte hij in op mijn hoofd met zijn lange kling. Als hij mijn schedel had geraakt, zou hij me meteen morsdood hebben geslagen, maar ik weerde de slag met gemak met mijn eigen zwaard af en de metalen klap van metaal klonk als een kerkklok. Toen, terwijl hij langs me zoefde, draaide ik mijn pols en zwaaide met mijn zwaard met alle kracht naar zijn in malië gestoken rug. Maar de aanvoerder was hierop bedacht en gaf zijn paard de sporen naar links, van mij vandaan, zodat mijn zwaard door de lege lucht zoefde.

Toen stortte de tweede linie ruiters zich op me. Ik gromde naar een aanstormende ruiter, Geest stevig met mijn knieën vast-

klemmend, en sloeg met mijn zwaard in zijn vliegvormig schild, er een lange houten splinter uit slaand; ik ving een glimp op van rood haar onder een slecht zittende helm, uiteen staande tanden en een doodsbanige uitdrukking op zijn gezicht terwijl hij langs draafde – en toen was ik door de linies heen gebroken, ongedeerd, en lag er een leeg grasveld voor me en het wegstervende geluid van hoefgetrappel achter me.

Ik trok aan de teugels en liet Geest keren om mijn tegenstanders te zien; ze waren nu zo'n vijftig meter van me vandaan, nog altijd in galop, de twee bereden linies voegden zich aaneen tot een kluit, zich verdringend rond de aanvoerder in hun midden. Toen klonk er een trompet: twee tonen, helder en sonoor, een prachtig geluid op die stralende middag. De ruiters hielden hun paarden in, die haptten in hun bit, de voorbenen van de paarden schopten in de lucht en terwijl ze hun bezwete rijdier lieten keren, vormden ze snel twee linies. Het was een indrukwekkend schouwspel – of dat zou het zijn geweest als alle paarden en ruiters op het trompetsignaal hadden gereageerd. Een handjevol mannen, misschien zo'n tien stuks, was de controle over hun rijdier verloren en draafde nog altijd van de hoofdgroep weg in de tegenovergestelde richting, achter een heuvel verdwijnend in zuidelijke richting over een helling die omlaag liep naar de rivier de Locksley. Het leek erop dat niets hen zou stoppen totdat ze in Nottinghamshire waren aangekomen. Maar er waren nog zo'n tachtig ruiters die hun rijdier wel onder controle hadden, in een linie opgesteld met de lansen weer geveld. De blootshoofdse aanvoerder liet zijn zwaard zakken en opnieuw kwamen ze op me afdraven. Ik verroerde me ditmaal niet, in stilte dit vertoon van rijkunst bewonderend, mijn zwaard achteloos rustend op een van mijn schouders, terwijl de rijen van de vijandelijke cavalerie op me afstormden. Op een afstand van vijftig passen klonk hun trompet opnieuw met één lange stoot, toen driemaal herhaald, en wonder boven wonder werden de teugels opnieuw ingehaald, de lansen stegen omhoog en prikten in de hemel en met veel gebries van de protesterende paarden, het stukscheuren van de graszoden en het vloeken van de ruiters, kwam de hele enorme troep zwetende paarden en mannen in